

Lagerstatistik för varuhandel och tjänstenärings

2004

NV0107

A. Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Näringsverksamhet

A.2 Statistikområde

Näringslivets struktur

A.3 Statistikprodukten ingår i Sveriges officiella statistik

A.4 Ansvarig

Myndighet/organisation: SCB, Enheten för tjänstenärings

Adress: 701 89 Örebro

Kontaktperson: Mats Jernström

Telefon: 019 – 17 61 14

Telefax: 019 – 17 69 24

E-post: mats.jernstrom@scb.se

A.5 Producent

Myndighet/organisation: SCB, Enheten för tjänstenärings

Adress: 701 89 Örebro

Kontaktperson: Mats Jernström

Telefon: 019 – 17 61 14

Telefax: 019 – 17 69 24

E-post: mats.jernstrom@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet avseende lagerstatistik föreligger enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001:99), statistikförordningen (SFS 2001:100) och SCB:s föreskrifter (SCB-FS 2002:23).

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100).

Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

A.8 Gallringsföreskrifter

Sparade blanketter gallras efter ett år. Observationsregister och primärdata överlämnas till Riksarkivet så snart de inte behövs i produktionen. Systemdokumentation bevaras och överlämnas till arkivet. Program och dylikt gallras när de inte längre behövs för bearbetningar.

A.9 EU-reglering

Förekommer ej.

A.10 Syfte och historik

Den kortperiodiska lagerstatistiken avseende varuhandel (SNI 50 – 52) introducerades i slutet av 1960-talet. Produktionen fortlöpte utan större förändringar fram till 1996. Under 1996 genomfördes ett antal större förändringar av statistiken till följd av en produktöversyn som genomförts föregående år. De mest påtagliga förändringarna berörde urval, insamling och beräkningsmetod. Under år 2000 utökades lagerstatistiken till att även omfatta vissa tjänstebranscher. Under 2002 genomfördes en ytterligare produktöversyn och som följd av denna har ytterligare förändringar av produkten genomförts under 2004. Denna gång berörde förändringarna urval och insamling. Dessutom har undersökningen av vissa tjänstebranscher tillfälligt lagts på is på grund av bristande kvalitet. Syftet med lagerstatistiken är att redovisa de kvartalsvisa variationerna i handelns lager fördelat på branscher och varugrupper.

A.11 Statistikanvändning

Nationalräkenskaperna (SCB): Beräkningar av BNP.
Konjunkturinstituten, Finansdepartementet

A.12 Uppläggning och genomförande

Urvalsramen skapas i mars undersökningsåret och i anslutning till detta dras urval. Till samtliga nytillkomna företag skickas ett nybrev/informationsbrev med avsikt att informera om undersökningen och samla in data om kontaktpersoner och andra undersökningsadministrativa uppgifter.

I anslutning till varje avslutat kalenderkvartal skickas enkäter ut till uppgiftslämnarna. I enkäten efterfrågas företagets lagervärde för aktuellt kvartal, i tusentals kronor, fördelat på de varugrupper som företaget handlar med. Insamlingen sker via Touch Tone Data Entry (TDE), fax, post eller telefon. Sista insändningsdatum är vanligtvis runt den 25:e månaden efter referenskvartalets slut. Efter detta datum går en påminnelse tillsammans med en enkät ut till de företag som inte svarat. Efter ytterligare en till två veckor påbörjas en telefonpåminnelse riktad mot betydande företag som fortfarande inte svarat.

Inskickade enkäter och telefonuppgifter registreras manuellt och granskas en första gång vid registreringstillfället. Uppgifter lämnade via TDE granskas till viss del direkt vid inlämningstillfället genom kontrollfrågor i TDE-systemet och via fellistor genererade ur lagersystemet.

Vid mikrogranskning genereras ytterligare granskningslistor ur lagersystemet. Främst kontrolleras stora lagerförändringar och relationen lager i förhållande till omsättning. Slutligen imputeras värden för de stora företag som trots påminnelse ej har rapporterat in uppgifter.

Med hjälp av olika index beräknas deflatorer för varje varugrupp som läses in i lagersystemet. Samma index används även för att beräkna lagerutvecklingen i olika prislägen. När deflatorer lästs in i systemet och index för fastprisberäkningar är fastställda så skattas lagerstockarna genom separata beräkningar. Resultatet läses in i ytterligare en beräkningsmodell där stockar och utveckling i olika prislägen presenteras. Därefter makrogranskas resultatet innan

det levereras till nationalräkenskaperna.

A.13 Planerade förändringar i kommande undersökningar

I samband med den översyn som genomfördes under 2002 beslutades att en integration mellan de olika existerande systemen för beräkningar skall genomföras. Arbetet skall i mån om tid påbörjas under hösten 2004. I samband med nedläggningen av lagerstatistiken riktad mot tjänsteföretag beslutades att en undersökning av möjligheten till ny ansatts måste genomföras under hösten 2004 och vara avslutad i tid till nästa urvalstillfälle i mars 2005.

B. Kvalitetsdeklaration

0 Inledning

Lagerstatistiken är en urvalsbaserad undersökning som mäter de kvartalsvisa lagerförändringarna inom handelsbranscherna. Resultatet redovisas fördelat på branscher och varugrupper.

1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

Lagerstockar i miljoner kr och lagerförändringar i miljoner kr och i procent, fördelat på branscher och varugrupper i olika prislägen.

1.1.1 Objekt och population

Populationen utgörs av samtliga företagsenheter inom SNI 50, 51 och 52 d v s motorhandel, partihandel och detaljhandel.

1.1.2 Variabler

Primärvariabel är *Totalt lagervärde* (bokföringsmässigt eller skattat).

Lagervärdet fördelas på 19 varugrupper

Råvaror och insatsvaror avsedda för jordbruk, livsmedels och kemisk-teknisk industri.

Råvaror och insatsvaror från pappers- och textilindustri.

Råvaror och halvfabrikat från gruv- och stålindustri.

Insatsvaror till byggnadsindustri.

Maskiner, verktyg, apparater samt kringutrustning och komponenter.

Livsmedel.

Alkoholhaltiga drycker.

Andra dagligvaror än livsmedel.

Beklädnadsvaror, textilier och väskor.

Hemutrustning, heminredning, hemelektronik.

Fritids- och hobbyutrustning inkl. foto, optik, ur, guld och musik.

Apoteksvaror.

Konsument byggvaror, böcker, pappersvaror och övriga sällanköpsvaror.

Nya person- och lastbilar.

Reservdelar och tillbehör till personbilar och lastbilar.

Bränsle och drivmedel.

Begagnade varor.

Pågående arbete.

Övriga varor.

1.1.3 Statistiska mått

Lagerstockar och lagerförändring presenteras i löpande återanskaffningskostnad

vid kvartalsslut, kvartalets mittpris och i föregående års priser ($t-1=100$). Fastprisberäkningar görs med hjälp av branschprisindex och särskilda KPI och PPI framtagna av enheten för prisstatistik på SCB.

1.1.4 Redovisningsgrupper

Motorhandel SNI 50, Partihandel SNI 51, Detaljhandel SNI 52
Inom varje redovisningsgrupp särredovisas resultatet fördelat på de varugrupper som presenteras under punkt 1.1.2.

1.1.5 Referenstider

Kvartal.

1.2 Fullständighet

-

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Osäkerheten i skattningarna av handelsbranschernas totala lager (SNI 50 – 52) beräknas till ungefär plus/minus 3,5 procent vid ett 95 % konfidensintervall.

2.2 Osäkerhetskällor

Mätfel är den primära osäkerhetskällan då många företag inte löpande bokför lager eller lagerför varor som inte är kompatibla med de av SCB specificerade varugrupperna.

2.2.1 Urval

Urvalet dras enligt SAMU i mars det aktuella referensåret.

2.2.2 Ramtäckning

Urvalsramen utgörs av företag inom SNI 50 – 52 som är registrerade som aktiva i SCB:s företagsregister och som enligt SCB:s momsregister har en omsättning som överstiger en miljon samt enligt skatteverkets näringsuppgifter (SRU) har ett lagervärde som överstiger en miljon. Dessutom görs ett tillägg av nystartade företag med hög omsättning. Ramtäckningen blir således beroende av kvaliteten i företagsregistret och kvaliteten på lagervariabeln i SRU materialet.

Övertäckningen är cirka fem procent och beror bland annat på felbranschningar, vilande företag, nedlagda företag. Övertäckningen beror även på brister i SRU materialet och att SRU materialet vid urvalstillfället två år gammalt ($t-2$), vilket leder till att ramen till viss del består av företag som vid undersökningsåret inte längre har något lager.

Någon mätning av eventuell undertäckningen finns ej.

2.2.3 Mätning

Det mätinstrument som används är en enkät som skickas till uppgiftslämnaren varje kvartal. I enkäten ombeds uppgiftslämnaren fylla i värdet av sitt totala lager fördelat på aktuella varugrupper vid balansdagen den sista aktuella kvartal. På grund av mätvariabelns karaktär är mätfel med all sannolikhet undersökningens största problem. Många företag bokför inte lager löpande vilket är ett krav för att de ska kunna lämna uppgifter av hög kvalitet. För att överhuvudtaget kunna lämna in uppgifter måste många företag göra grova uppskattningar av sitt lagervärde, vilket naturligtvis leder till viss osäkerhet vad gäller resultatet.

Ännu större osäkerhet uppstår till följd av särredovisningen i varugrupper. Många företag har svårt att härleda sina varor till korrekta varugrupper, vilket framförallt beror av att varugrupperna är väldigt statiska och att det i många fall saknas logisk koppling mellan varugrupp och produkt. Detta får till följd att de flesta redovisar sitt totala lagervärde under en varugrupp trots att deras verksamhet i många fall omfattar flera varugrupper.

Möjligheterna att korrigera mätfelen är små då inga möjligheter att exempelvis samgranska företagens uppgifter mot annat material finns.

2.2.4 Svartsbortfall

Ovägt bortfall under kvartal 1 2004 var cirka 20 procent. Bortfall beror främst på att företagen inte har någon uppfattning om vilket lagervärde de har och på att de inte har möjlighet att ange värden fördelade på de varugrupper som SCB begär.

2.2.5 Bearbetning

Bearbetningen av lagerstatistiken sker i flera steg i olika system och modeller vilka inte är integrerade med varandra. Till följd av detta finns viss risk för att misstag till följd av den mänskliga faktorn påverkar slutresultatet. Allvarligare misstag upptäcks dock med all sannolikhet vid makrogranskningen.

2.2.6 Modellantaganden

Företag som är nedlagda, vilande eller överlåtna till företag utanför populationen räknas som svarande med 0 i lagervärde. Bortfall av större företag imputeras efter utvecklingen inom det stratum i vilket företaget ingår. Övrigt bortfall kompenseras genom uppräknings av det totala lagervärdet för varje stratum där bortfall förekommer enligt:

$$\hat{Y} = \sum_{h=1}^H \frac{N_h}{n_h} * \sum_{i=1}^n y_i$$

Y = Total lagervärde stratomet.

y_i = Lagervärde lämnad av företag i stratomet.

N = Antalet företag i stratomet.

n = Antalet svarande företag i stratomet.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Tillsammans med skattningen av varuhandelns lagerstockar redovisas osäkerheten vid 95 % konfidensintervall.

3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Uppgifter samlas in löpande per kvartal.

3.2 Framställningstid

Framställningstiden är cirka 60 dagar från utgången referenskvartal.

3.3 Punktlighet

Leverans av kvartalsuppgifter sker i enlighet med nationalräkenskaperna

överenskommet leveransdatum.

4 Jämförbarhet och sam användbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Sedan de förändringar som genomfördes 1996 trädde i kraft har inte skett några större produktionsförändringar som riskerar påverka jämförbarheten över tiden. Osäkerheten i statistiken bedöms emellertid vara för stor för att kvalitativa tidsserier ska kunna skapas.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

Inte aktuellt.

4.3 Sam användbarhet med annan statistik

Planer finns på att ersätta balansposten lager i undersökningen Företagens Ekonomi (FEK) med den kortperiodiska lagerstatistiken. Det är däremot tveksamt om lagerstatistiken kommer lyckas överbrygga problemen med mätfel i tillräckligt stor utsträckning för att kunna ersätta lagerposten i FEK undersökningen.

5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Resultatet av den kortperiodiska lagerstatistiken publiceras i Sveriges statistiska databaser på SNI 2-siffer nivå. Fullständigt resultat skickas enbart till nationalräkenskaperna, som i sin tur vidareförmedlar uppgifterna till övriga användare.

5.2 Presentation

Resultatet presenteras i tabeller fördelade på branscher och varugrupper. I SSD presenteras resultatet enbart fördelat på branscher.

5.3 Dokumentation

Produkten är dokumenterad enligt SCB:s dokumentationssystem.

5.4 Tillgång till primärmaterial

Microdata som gör identifikation av objekt möjlig lämnas inte ut.

5.5 Upplysningstjänster

Frågor besvaras av Mats Jernström, Statistiska centralbyrån, Enheten för tjänstenäringsstatistik, 701 89 Örebro. Telefon: 019 – 17 61 14

2004-10-11